

Enligt 42 kap. 16 § rättegångsbalken gör tingsrätten följande sammanställning av parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter som dessa grundas på efter vad som har framkommit hittills under muntlig förberedelse i målet.

BAKGRUND OCH MÅLETS HANDLÄGGNING

Målet inleddes med att Olivia [REDACTED] väckte talan mot Region Skåne och yrkade att regionen skulle betala skadestånd med 75 000 kr. Hon gjorde gällande att en barnmorska i samband med hennes förlossning hade utfört ett vårdingrepp utan hennes samtycke. Regionen hade därmed överträtt hennes rätt till skydd för kroppslig integritet enligt artikel 8 i Europakonventionen eller rätt till skydd mot påtvingade kroppsliga ingrepp enligt 2 kap. 6 § första stycket regeringsformen och orsakat henne ideell skada.

Regionen medgav Olivia [REDACTED] yrkande men förklarade att medgivandet inte skulle uppfattas som ett erkännande av att en rättighetsöverträdelse hade skett. Regionen begärde att tingsrätten skulle meddela dom enligt medgivandet.

Olivia [REDACTED] motsatte sig att dom meddelades i enlighet med medgivandet. Hon yrkade i andra hand att tingsrätten skulle fastställa att regionen genom att utföra vårdingreppet mot hennes vilja hade överträtt hennes rätt till skydd enligt Europakonventionen och regeringsformen. Regionen begärde att tingsrätten skulle avvisa fastställelseyrkandet.

Tingsrätten beslutade dels att avslå regionens begäran om en dom på medgivandet, dels att tillåta Olivia [REDACTED] att föra sin talan som en fullgörelsetalan. Som en följd av detta skulle hennes fastställsetalan inte prövas. Tingsrätten angav att beslutet fick överklagas enligt 49 kap. 4 §

rättegångsbalken. Efter att regionen anmält missnöje bestämde tingsrätten att beslutet fick överklagas särskilt och att målet skulle vila i avvaktan på den prövningen.

Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

Högsta domstolen beslutade den 28 mars 2025 att undanröja tingsrättens och hovrättens beslut och lämnat målet åter till tingsrätten för fortsatt handläggning.

Högsta domstolen uttalade att domstolen vid ett orent medgivande bör tillämpa de processrättsliga bestämmelserna på så sätt att domstolen dömer i enlighet med medgivandet och samtidigt, inom ramen för en fastställsetalan, tar ställning till om det har förekommit en rättighetsöverträdelse.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Olivia [REDACTED]

Olivia [REDACTED] har yrkat att Region Skåne ska förpliktas att betala skadestånd till henne med 75 000 kr, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dag för delgivning av stämmingsansökan, det vill säga den 20 januari 2023, till dess betalning sker.

Olivia [REDACTED] har även yrkat ersättning för sina rättegångskostnader med ett belopp som kommer att anges senare.

Region Skåne

Region Skåne har bestritt Olivia [REDACTED] yrkanden. Det begärda beloppet vitsordas inte som skäligt i sig. Sättet att beräkna ränta på vitsordas dock.

Region Skåne har även yrkat ersättning för sina rättegångskostnader med ett belopp som kommer att anges senare.

GRUNDER

Olivia [REDACTED]

Under hennes förlossning vid Skånes universitetssjukhus i Lund den 7 augusti 2017 tryckte en barnmorska ned armbågen och hela sin tyngd i Olivias mage och pressade nedåt tills barnet forcerades ut.

Vårdingreppet utfördes utan Olivias samtycke, trots att hennes vilja kunnat utredas på plats. Olivia hade inte på förhand fått någon information om ingreppet eller risken för förlossningsskador som ingreppet var förenat med. Region Skåne har därmed överträtt Olivias skydd mot påtvingade kroppsliga ingrepp enligt 2 kap. 6 § första stycket regeringsformen, alternativt skyddet för hennes kroppsliga integritet som följer av artikel 8 i Europakonventionen.

Till följd av överträdelsen har Region Skåne orsakat Olivia [REDACTED] ideell skada. Med hänsyn till överträdelsens art och omständigheterna i övrigt bör den ideella skadan skäligen uppskattas till yrkat belopp. Skadeståndet är nödvändigt för att gottgöra överträdelsen.

Vid bestämningen av skadeståndets storlek ska följande omständigheter beaktas:

- (a) Överträdelsen avser en mycket grundläggande rättighet.
- (b) Olivia [REDACTED] har utsatts för ett riskfyllt vårdingrepp som inte varit medicinskt motiverat.

- (c) Olivia [REDACTED]n har befunnit sig i en särskilt utsatt situation med begränsade möjligheter att tillvarata sin rätt.
- (d) Olivia har hållits fast av vårdpersonal när ingreppet utförts.
- (e) Ingreppet har inte bara utförts utan Olivia [REDACTED] samtycke utan också mot hennes uttryckliga vilja.
- (f) Olivia [REDACTED] har upplevt ingreppet som mycket kränkande.

Region Skåne

Käranden har sökt sig till förlossningsvården för att få hjälp med en förlossning. Därigenom har hon samtyckt till förlossningsvård. Hur långt detta samtycke sträcker sig och om det i den aktuella situationen inte varit möjligt att inhämta samtycke får utredningen i detta mål klargöra.

Region Skåne menar, att det inte förelegat behov av explicit samtycke för vårdåtgärden utöver det generella samtycke som redan lämnats till att få förlossningsvård. Detta ställningstagande stöds även delvis av IVO som uttalar att åtgärden bör ske i samråd med patienten. Frågan om när skyldigheten att ge information och krav på uttalat samtycke från patient till enstaka moment i en sekvens av vårdåtgärder inträder, är inte reglerad utan ligger inom ramen för den sakkunniga bedömning som aktuell hälso- och sjukvårdspersonal gör under de aktuella vårdförhållandena.

Region Skåne menar i andra hand, att det med hänsyn till händelseförloppet och omständigheterna under förlossningen inte varit möjligt att inhämta ett samtycke eller i vart fall så har situationen varit sådan att det inte gått att inhämta ett informerat samtycke.

Region Skåne bestrider att 2 kap 6 § första stycket regeringsformen är tillämplig. Svea hovrätt har prövat frågan i mål T 9154-21 och funnit att det inte föreligger någon rätt till ideellt skadestånd för en händelse som inträffat före ikraftträdandet av bestämmelserna om rätt till ideell ersättning vid överträdelse av regeringsformen som infördes genom en lag som trädde i kraft den 1 augusti 2022.

Region Skåne bestrider att påstådd överträdelse är ersättningsgill med stöd av artikel 8 i Europakonventionen.

Region Skåne, menar att den åberopade överträdelsen i väsentliga avseenden avviker från av Olivia [REDACTED] åberopad praxis i sådan omfattning och utsträckning att en eventuell överträdelse i sig inte kan utgöra en skadestandsgrundande överträdelse.

Region Skåne, menar vidare att den aktuella vårdåtgärden har vidtagits i överensstämmelse med svensk nationell lagstiftning.

För det fall tingsrätten skulle finna att Region Skåne genom aktuell personal har kränkt Olivia [REDACTED]s konventionsrättigheter har sådan kränkning, under alla förhållanden, redan gottgjorts på ett adekvat sätt genom LÖF:s beslut varigenom Olivia [REDACTED] tillerkänts ersättning för följderna av att man utan indikation använde yttre press under förlossningen.

Till stöd för nivån på av Olivia [REDACTED] yrkad ersättning har Olivia [REDACTED] åberopat Svea hovrätts dom av den 13 december 2022 i mål nr T 9154-21. Förhållandena i förevarande mål och den av Olivia [REDACTED] åberopade är stora. I Svea hovrättsmålet var det fråga om ett planerat ingrepp där sjukvården underlät att förklara riskerna med ingreppet. Ingreppet fick omfattande konsekvenser för den mot vilken ingreppet företogs. I förevarande fall är fråga om en förlossningssituation då behandlingsåtgärder behöver vidtas med kort

varsel. Den åtgärd som vidtogs var inte mer riskfylld än annan vårdåtgärd som stod till buds. Den fysiska skada som Olivia [REDACTED] drabbats av hade kunnat uppstå även vid annan behandlingsåtgärd. Dessa omständigheter tillsammans med, att Olivia [REDACTED] även kompenseras av LÖF och att såväl LÖF som IVO i viss mån gett Olivia [REDACTED] bekräftelse på hennes upplevelse, medför att ett eventuellt skadestånd ska sättas betydligt lägre än vad som var fallet i Svea hovrättsmålet.

Olivia [REDACTED] genmäle

Bestämmelsen om grundlagsskadestånd hade inte trätt i kraft vid tidpunkten för överträdelsen som behandlas i detta mål. Enligt motiven bör dock inte avsaknaden av övergångsbestämmelser innebära någon begränsning av den rätt till skadestånd som kan ha gällt sedan tidigare (se prop. 2021/22:229 s. 54). Vidare framhålls att det redan innan den nya bestämmelsen infördes i många fall fanns en möjlighet för enskilda att få skadestånd vid överträdelser av 2 kap. regeringsformen och att en utgångspunkt bör vara att enskilda ska ha ett minst lika starkt skadeståndsrättsligt skydd vid grundlagsöverträdelser som vid överträdelser av Europakonventionen (se prop. 2021/22:229 s. 20 ff.). Olivia [REDACTED] anser således att det finns förutsättningar att tillerkänna henne ideellt skadestånd med direkt stöd av 2 kap. 6 § första stycket regeringsformen.

Olivia [REDACTED] har beviljats ersättning ur patientförsäkringen med 5 000 kronor, för *följden* av att vårdgivaren inte korrekt åtgärdat hennes förlossningsskada samt för *följden* av att vårdgivaren utan indikation använt yttre press under hennes förlossning. Inom ramen för patientförsäkringen saknas möjlighet att få ersättning för den överträdelse av självbestämmanderätten som en avsaknad av samtycke från patienten innebär. Lagstiftaren har bedömt att en begäran om sådan ersättning bäst prövas i ett rättegångsförfarande där parterna kan lägga fram muntlig bevisning (se prop. 1995/96:187 s. 55). LÖF har därför inte

prövat frågan om samtycke och om Olivia [REDACTED] självbestämmanderätt har åsidosatts.

BEVISNING¹

Olivia [REDACTED]

Muntlig bevisning

1. Partsförhör under sanningsförsäkran med Olivia [REDACTED]. Hon ska höras om den aktuella förlossningen, till styrkande av att hon har utsatts för yttre press utan att ha lämnat ett informerat samtycke, samt att den begärda ersättningen är skälig med hänsyn till överträdelsens art och omständigheterna i övrigt. Förhöret beräknas ta 30 minuter i anspråk.
2. Vittnesförhör med [REDACTED]. Förhöret beräknas ta 20 minuter i anspråk.

Skriftlig bevisning

Viss skriftlig bevisning åberopas (preliminär uppgift).

Region Skåne

Muntlig bevisning

Förhör med 3–4 personer (preliminär uppgift).

---

¹ PARTERNA: Ange bevisstema för respektive bevisning.

Skriftlig bevisning

Uppgift om skriftlig bevisning saknas.